

Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογοτεχνίας Γυμνασίου

Δείκτες Επιτυχίας και Δείκτες Επάρκειας

Σπύρος Αντωνέλλος, Ε.Μ.Ε. Φιλολογικών Μαθημάτων

Ελένη Κτίστη, Ε.Μ.Ε. Φιλολογικών Μαθημάτων

Παντελής Βουτουρής, Πρόεδρος Επιτροπής, Καθηγητής ΝΕ Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Αφροδίτη Αθανασοπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια ΝΕ Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Μαρίνος Πουργούρης, Μέλος Επιτροπής, Επίκουρος Καθηγητής ΝΕ Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Κατερίνα Καρατάσου, Μέλος Επιτροπής, Επίκουρη Καθηγήτρια ΝΕ Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Frederick

Φιλολόγοι – Υποστηρικτές του Α.Π. Λογοτεχνίας Μ.Ε.:

Κάκια Παπακυριακού, Α.Π.

Αλέξανδρος Μπαζούκης, Υ.Α.Π.

Μαρία Παπαλεοντίου, Π.Ι.

Σωτηρία Παπαμαργαρίτη, Υ.Π.Π.

Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογοτεχνίας Γυμνασίου: Δείκτες Επιτυχίας και Δείκτες Επάρκειας

Εισαγωγικές διευκρινίσεις:

1. Στην πρώτη στήλη δηλώνεται ο γενικός Δείκτης Επιτυχίας.
2. Στη δεύτερη στήλη δηλώνονται οι επιμέρους Δείκτες Επάρκειας, οι οποίοι μπορεί να είναι περισσότεροι από ένας και γι' αυτό διαχωρίζονται σε σημεία.
3. Στην τρίτη στήλη προτείνονται κείμενα στα οποία μπορούν να εφαρμοστούν οι Δείκτες Επάρκειας. Τα κείμενα που προτείνονται ενδεικτικά είναι πολλαπλής λειτουργικότητας και μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε πολλούς δείκτες. Σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογοτεχνίας, ο εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα να επιλέξει, βάσει κριτηρίων, τα λογοτεχνικά κείμενα που ανταποκρίνονται στις διδακτικές του ανάγκες. Οι επιλογές αυτές δεν είναι απαραίτητο να εξαντλούνται στο πλαίσιο των νέων σχολικών εγχειριδίων *Ο λόγος ανάγκη της ψυχής*, αλλά μπορούν να εμπλουτίζονται και με κείμενα που δεν συμπεριλαμβάνονται σε αυτά.

A' και B' Γυμνασίου

Λογοτεχνικός γραμματισμός

Δείκτες Επιτυχίας Οι μαθητές/τριες:	Δείκτες Επάρκειας	Εφαρμογή σε κείμενα που προτείνονται ενδεικτικά
<p>Να αναγνωρίζουν τα βασικά «γένη» της λογοτεχνίας (ποίηση/αφήγηση/δράμα) και τα «πρωτογενή» κειμενικά είδη: ποιήματα – αφηγήματα – θεατρικά κείμενα.</p>	<p>Εσωτερικά στοιχεία τα οποία διακρίνουν το κάθε είδος ενός λογοτεχνικού κειμένου:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ποίηση: κείμενα σε στίχο, ομοιοκαταληξία, χωρισμός σε στροφές - αφήγηση: διηγήσεις σε πεζό, χωρισμός σε κεφάλαια ή σκηνές (μυθιστόρημα, διήγημα) 	<ul style="list-style-type: none"> • Άντον Τσέχοφ, «Μαθητική περιπέτεια», σ.21-23, Παντελής Καλιότσος, Κωστής Παλαμάς, «Το σχολείον», σ. 58, «Ο γυρισμός του ξενιτεμένου», σ. 78, Γιώργος Σεφέρης, «Ο γυρισμός του ξενιτεμένου», σ.80-81, «Η Σιχούνα», σ.109-111, Τόλης Νικηφόρου, «Εδώ τελειώνει αυτό το παραμύθι», σ. 126, Μανόλης Αναγνωστάκης, «Στο παιδί μου», σ. 127, Μίμαρος, «Ο Καραγκιόζης γραμματικός», σ.138-141, Δημήτρης Ποταμίτης, «Ιστορία δεύτερη – Αχαρνιώτες», σ.168-170: <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Κείμενα Λογοτεχνίας Α' Γυμνασίου</i>, Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014. • Χαϊκού, σχηματική ποίηση, καλλιγράμματα, σ.22-27, Αρχηγός Σηάτλ, <i>Η νύχτα των Ινδιάνων. Ένας λόγος του 1855</i>, σ. 44-45, Νίκος Καββαδίας, «Στο άλογό μου», σ. 50-51, Γιώργος Βιζυηνός, «Το μόνον της ζωής του ταξιδιον», σ.124-126,

		Κωνσταντίνος Καβάφης, «Ιθάκη», σ. 135, Περιηγητικά κείμενα από τη Θ.Ε. «Το ταξίδι στη Λογοτεχνία», Φερεύντουν Φαριάντ, <i>Ουρανός χωρίς διαβατήριο</i> , σ. 139, Κώστας Βάρναλης, «Οι μοιραίοι», σ. 201, Μ. Καραγάτσης, «Τα χταποδάκια», σ.209-212, <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Κείμενα Λογοτεχνίας Β' Γυμνασίου</i> , Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014.
Να αναγνωρίζουν κείμενα της λαϊκής/άνωνυμης λογοτεχνίας, σε στίχο και σε πεζό.	<ul style="list-style-type: none"> • είδη της λαϊκής ποιητικής παράδοσης (δημοτικά τραγούδια, ποιητάρικα, ρεμπέτικα), με βάση στιχουργικά και άλλα χαρακτηριστικά τους: γλώσσα, θέματα, αξίες • αντίστοιχα, είδη της λαϊκής αφηγηματικής παράδοσης (μύθοι, θρύλοι, παραμύθια), με βάση τη μορφή, τη θεματική, και στοιχεία από το πολιτισμικό περιβάλλον παραγωγής τους (ελληνικό, βαλκανικό, ευρωπαϊκό, παγκόσμιο) 	<ul style="list-style-type: none"> • «Ο Επιτάφιος θρήνος της Αειπαρθένου Μαρίας», σ. 89, Μανόλης Χιώτης, «Τι έχεις μάνα», σ. 90, «Μαρωνιτού», σ. 87, «Η ορφανή», σ. 107, «Ο Πενταδάχτυλος της Κύπρου», σ. 98, «Το βαρέλι των δώδεκα μηνών», σ. 99, «Το παραμύθι του γρουσόφαρου», σ. 104: <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Κείμενα Λογοτεχνίας Α' Γυμνασίου</i>, Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014. • «Άνοιξη και Φθινόπωρο», σ. 21, «Το τριαντάφυλλο», σ. 21, <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Κείμενα Λογοτεχνίας Β' Γυμνασίου</i>, Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014.
Να διακρίνουν τα βασικά χαρακτηριστικά της άνωθυμης δημοτικής και της επώνυμης παραδοσιακής ποίησης.	<ul style="list-style-type: none"> • γνωρίσματα της δημοτικής ποίησης: κανόνας της «ισομετρίας» (συμμετρία μορφής και περιεχομένου, δηλαδή η ολοκλήρωση του νοήματος σε έναν ή το πολύ δύο στίχους), εκφραστικά μέσα / σχήματα λόγου τυπικά στην άνωθυμη δημοτική ποίηση (προσωποποίηση, σχήμα «του αδυνάτου», σχήμα των τριών, χιαστό σχήμα, επανάληψη) • γνωρίσματα της επώνυμης παραδοσιακής ποίησης: «ασύμμετρη» ποιητική σύνταξη (υπερβατό, επίταξη επιθέτου, διασκελισμός, κλονισμός ή άρση τομής) 	<ul style="list-style-type: none"> • «Η πάλη του Διγενή με τον Χάροντα», σ. 69, Κωστής Παλαμάς, «Ο Διγενής κι ο Χάροντας», σ. 70, Στέλιος Κερομύτης, «Θα πάρω το ντουφέκι μου», σ. 77, <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Κείμενα Λογοτεχνίας Α' Γυμνασίου</i>, Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014. • «Άνοιξη και Φθινόπωρο», σ. 21, Διονύσιος Σολωμός, «Ο πειρασμός», (από το γ' σχεδιασμα των <i>Ελεύθερων Πολιορκημένων</i>), σ. 28, Νίκος Καββαδίας, «Mal du depart», σ. 133: <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Κείμενα Λογοτεχνίας Β' Γυμνασίου</i>, Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014.

<p>Να διακρίνουν την παραδοσιακή έμμετρη ποίηση από τη μοντέρνα ποίηση.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • σύγκριση παραδοσιακών και μοντέρνων ποιημάτων, εντοπισμός βασικών διαφορών σε επίπεδο μορφής και εκφραστικών τρόπων: μέτρο-στροφές-ομοιοκαταληξία/ελεύθερος στίχος, λυρικό λεξιλόγιο/δραματικότητα, σύμβολα 	<ul style="list-style-type: none"> • Κωστής Παλαμάς, «Το σχολείον», σ. 58, Θοδόσης Πιερίδης, «Τα παιδιά», σ. 59, <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Κείμενα Λογοτεχνίας Α΄ Γυμνασίου</i>, Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014. • «Το τριαντάφυλλο», σ. 21, Γιάννης Ρίτσος, «Κουβέντα μ' ένα λουλούδι», σ. 33, Νικηφόρος Βρεττάκος, «Γένεση», σ. 34, Κώστας Μόντης, «Μια λεύκα στην Κακοπετριά», σ. 35, <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Κείμενα Λογοτεχνίας Β΄ Γυμνασίου</i>, Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014.
<p>Να γνωρίζουν την τυπολογία του παραμυθιού και να διακρίνουν τη σχέση ανάμεσα στα παραδοσιακά και στα σύγχρονα παραμύθια, σε συνάρτηση με την εποχή και το πολιτισμικό πλαίσιο παραγωγής τους.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • τυπολογία παραδοσιακών παραμυθιών από διάφορες χώρες (μοτίβα και εκφραστικοί τρόποι) • ομοιότητες και διαφορές ως προς το περιεχόμενο και τη μορφή ανάμεσα στα παραδοσιακά και στα σύγχρονα «ανατρεπτικά» παραμύθια επώνυμων συγγραφέων 	<ul style="list-style-type: none"> • «Ο κυρ Λάζαρος κι οι δράκοι», σ.105-106, «Ο μαγικός λύχνος του Αλαντίν», σ.112-116, Ευγένιος Τριβιζάς, «Τα τρία μικρά λυκάκια», σ.120-122: <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής: Κείμενα Λογοτεχνίας Α΄ Γυμνασίου</i>, Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014. • Ζεράρ ντε Νερβάλ, «Ιστορία μιας φώκιας», σ.48-49, Αργύρης Χιόνης, «Η ομορφιά που γεννιότανε και πέθαινε», σ.66-68: <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Κείμενα Λογοτεχνίας Β΄ Γυμνασίου</i>, Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014.
<p>Να αναγνωρίζουν βασικές μορφές της έντεχνης πεζογραφίας (διήγημα, νουβέλα, μυθιστόρημα), καθώς και άλλα είδη αφηγήσεων.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • είδη πεζογραφικών κειμένων με βάση το θέμα και την πλοκή («επιστημονική φαντασία», «εφηβικό» μυθιστόρημα, «αστυνομικό» διήγημα) • άλλα είδη αφηγήσεων: χρονικά, μαρτυρίες, ημερολόγια, (αυτο)βιογραφίες, με βάση τα εσωτερικά γνωρίσματα και την εποχή στην οποία γράφτηκαν 	<ul style="list-style-type: none"> • Κώστας Μόντης, «Ο καινούργιος», σ.34-37, Ευγενία Φακίνου, <i>Αστραδενή</i>, σ.38-40: <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Κείμενα Λογοτεχνίας Α΄ Γυμνασίου</i>, Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014. • Σάββας Τσερκεζής, <i>Ημερολόγιον του βίου μου, αρχόμενον από του 1886</i>, σ.98-99, Σώτη Τριανταφύλλου, <i>Πιτσιμπούργκο</i>, σ.103-105: <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Κείμενα Λογοτεχνίας Β΄ Γυμνασίου</i>, Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014.
<p>Να κατανοούν τα βασικά στοιχεία του αφηγηματικού λόγου.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • τα γραμματικά πρόσωπα της αφηγηματικής γλώσσας: το εγώ του αφηγητή, το εσύ του αποδέκτη, το πρόσωπο για το οποίο γίνεται λόγος • τα «δομικά στοιχεία» του αφηγηματικού κόσμου: ιστορία, πλοκή, επεισόδια (της «δράσης»), μοτίβα που χαρακτηρίζουν το ποιόν και τη δράση των ηρώων 	<ul style="list-style-type: none"> • Γιώργος Ιωάννου, «Τα παρατσούκλια», σ.41-42, Έλλη Αλεξίου, «Η Βαγγελίτσα», σ.30-31: <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Κείμενα Λογοτεχνίας Α΄ Γυμνασίου</i>, Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014. • Στρατής Τσίρκας, «Το δέντρο», σ.59-61, Λουίς Σεπούλβεδα, <i>Η ιστορία του γάτου που έμαθε σε ένα γλάρο να πετάει</i>, σ.64-65, <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Κείμενα Λογοτεχνίας Β΄ Γυμνασίου</i>, Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014.

<p>Να επισημαίνουν τους τρόπους με τους οποίους εκφράζεται το χιούμορ στη λογοτεχνία και να αντιλαμβάνονται πώς το στοιχείο του «κωμικού» υπνομεύει ή/και ανατρέπει τη συμβατική όψη των πραγμάτων.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • τρόποι έκφρασης του χιούμορ στη λογοτεχνία (λογοπαίγνια, διφορούμενα μηνύματα, παρηγήσεις, επαναλήψεις, άλλα γλωσσικά παιχνίδια) και η λειτουργία τους 	<ul style="list-style-type: none"> • Μίμαρος, «Ο Καραγκιόζης γραμματικός», σ.138-141, Νίκος Τσιφόρος, «Λόγοι τιμής», σ.146-148, Βασίλης Μιχαηλίδης, «Σπουδαία ανακάλυψις», σ. 171, «Ου ψύλλους», σ. 134: <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Κείμενα Λογοτεχνίας Α΄ Γυμνασίου</i>, Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014. • Αντώνης Σουρούνης, <i>Το μονοπάτι στη θάλασσα</i>, σ.157-158, Εμμανουήλ Ροΐδης, «Μονόλογος ευαισθήτου», σ.193-195: <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Κείμενα Λογοτεχνίας Β΄ Γυμνασίου</i>, Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014.
---	---	---

Γ΄ Γυμνασίου

Λογοτεχνικός γραμματισμός

Δείκτες Επιτυχίας Οι μαθητές/-τριες:	Δείκτες Επάρκειας	Εφαρμογή σε κείμενα που προτείνονται ενδεικτικά
<p>Να αναγνωρίζουν στα ποιητικά κείμενα τη «φωνή που μιλάει».</p>	<ul style="list-style-type: none"> • παρουσίαση παραδειγμάτων στην ποίηση της «φωνής που μιλάει» ως «ποιητικού εγώ» ή «ποιητικού υποκειμένου» 	<p>Ναζίμ Χικμέτ, «Για τη ζωή», σ.69, Μπέρτολτ Μπρεχτ, «Το κάψιμο των βιβλίων», «Ερωτήσεις κι αποκρίσεις», σ. 49, Ελένη Βακαλό, «Πώς έγινε ένας κακός άνθρωπος», σ. 50, Τζόουσι Σήμον Κόταρ, «Κι Εσύ τι Θα Πεις;» σ. 59, Φοίβος Σταυρίδης, «Η γριά γιαγιά μου», σ. 116, Λεύκιος Ζαφειρίου, «Γυναίκες στο Λεονάρισσο», σ. 137, Αλόη Σιδέρη, <i>Φορείο</i>, σ. 246: <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Κείμενα Λογοτεχνίας Γ΄ Γυμνασίου</i>, Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014.</p>
<p>Να κατανοούν τη σημασία της ποιητικής λέξης και του ποιητικού λεξιλογίου και να αντιλαμβάνονται τον συγκινησιακό χαρακτήρα της ποίησης.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • η μεταφορική σημασία των λέξεων στα ποιήματα και η λειτουργία των λέξεων ως συμβόλων • το ποιητικό σύμβολο ως εμπλουτισμένο γλωσσικό σημείο με μεταφορικές σημασίες / συνυποδηλώσεις (πέρα από την κυριολεκτική) • η συγκινησιακή αλληλουχία των λέξεων από την οποία προκύπτει το «νόημα» ενός ποιήματος 	<p>Διονύσιος Σολωμός, <i>Ελεύθεροι Πολιορκημένοι</i>, σ. 21, Κωνσταντίνος Καβάφης, «Θερμοπύλες», σ. 23, Οδυσσέας Ελύτης, <i>Άξιον Εστί</i>, σ. 27, Γκυγιώμ Απολλιναίρ, «Το λαβωμένο περιστέρι και το συντριβάνι», σ. 42, Παντελής Μηχανικός, «Ένα τραγούδι για τον Ριμαχό», σ. 119, Νικηφόρος Βρεττάκος, «Τα όπλα», σ. 67, Άννα Αχμάτοβα, Ρέκβιεμ, σ. 68, Μανόλης Αναγνωστάκης, «Ο ουρανός», σ. 244, Κύπρος Χρυσάνθης, «Χαρούμενο», σ. 242, Οδυσσέας Ελύτης, «Κάτω στις μαργαρίτες το αλωνάκι», σ. 153, Κώστας Βάρναλης, «Ύμνος της</p>

		Νιότης», σ. 152, Βασίλης Μιχαηλίδης, «Η Ανεράδα», σ.240-241, Άρθουρ Ρεμπώ, «Το μεθυσμένο καράβι», σ. 149, <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής: Κείμενα Λογοτεχνίας Γ' Γυμνασίου</i> , Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014.
Να αναγνωρίζουν τα βασικά σχήματα λόγου της ποιητικής γλώσσας και να αντιλαμβάνονται τη λειτουργία τους.	<ul style="list-style-type: none"> • σχήματα λόγου: σημασιολογικά (παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, αλληγορία, μετωνυμία, συνεκδοχή) και συντακτικά (παραλληλισμός, σχήμα χιαστό, σχήμα κύκλου, υπερβατό) 	Οδυσσέας Ελύτης, «Ο ήλιος ο ηλιάτορας», σ. 92, Γιώργος Σεφέρης, «Μποτίλια στο πέλαγο», σ. 89, Θεόδωση Πιερίδης, <i>Κυπριακή συμφωνία</i> , σ. 107-108, Παύλος Λιασιδής, «Βαρώσιν», σ. 113, Κώστας Μόντης, «Της εισβολής», σ. 114, Μίλτος Σαχτούρης, «Το φωμί», Πωλ Ελύαρ, «Αθήνα», σ. 72, Ανδρέας Κάλβος, «Εις Σάμον», σ. 20, Κωνσταντίνος Καβάφης, «Θερμοπύλες», σ. 23: <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Κείμενα Λογοτεχνίας Γ' Γυμνασίου</i> , Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014.
Να εντοπίζουν "επεισόδια" ή "σκηνές" σε ένα αφηγηματικό κείμενο. Να κατανοούν το γεγονός ότι στα λογοτεχνικά κείμενα η "πλοκή" δεν συμπίπτει πάντοτε με τη γραμμική εξέλιξη μιας ιστορίας.	<ul style="list-style-type: none"> • διαχωρισμός και παρουσίαση επεισοδίων ή σκηνών σε ένα αφηγηματικό κείμενο • τι είναι πλοκή και τρόποι εξέλιξής της. Η πλοκή δεν συμπίπτει πάντοτε με τη γραμμική εξέλιξη μιας ιστορίας (αναχρονίες, «παράλληλες» ιστορίες, εγκιβωτισμένες αφηγήσεις) 	Νίκος Καζαντζάκης, <i>Ο καπετάν Μιχάλης</i> , σ.24-26, Λίνα Σολομωνίδου, <i>Ενθάδε κείται</i> , σ. 37-38, Δημήτρης Χατζής, «Η τελευταία αρκούδα της Πίνδου», σ.94-97, Λουκής Ακρίτας, <i>Ο κάμπος</i> , σ.100-101, Τάκης Χατζηαναγνώστου, <i>Ένας πολίτης ελεεινής μορφής</i> , σ.39-41, Ηλίας Βενέζης, «Ο κυνηγός με τα κίτρινα άστρα», σ.222-227: <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Κείμενα Λογοτεχνίας Γ' Γυμνασίου</i> , Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014.
Να αναγνωρίζουν το <i>αντικείμενο του αφηγείσθαι</i> –το πρόσωπο και το πράγμα– που καθορίζει και τον τύπο της αφήγησης.	<ul style="list-style-type: none"> • διάκριση του προσώπου για το οποίο γίνεται λόγος στα κείμενα: πρωτοπρόσωπη αφήγηση («ομοδιηγητική» ή «αυτοδιηγητική»), τριτοπρόσωπη αφήγηση («ετεροδιηγητική») • διάκριση, αντιστοίχως, του πράγματος που αποτελεί αντικείμενο της αφήγησης: αφήγηση γεγονότων ή αφήγηση σκέψεων-συναισθημάτων 	Κάρολος Ντίκενς, <i>Μεγάλες προσδοκίες</i> , σ. 199-202, Άννα Φρανκ, <i>Το ημερολόγιο της Άννας Φρανκ</i> , σ. 181-183, Έρση Σωτηροπούλου, «Μάτια μέσα στη νύχτα», σ. 194-196, Έρμαν Έσσε, <i>Ντέμιαν</i> , σ. 188-190, Τόμας Μαν, <i>Τόνιο Κρέγκερ</i> , σ. 216-219, Μέλβιν Μπέρτζες, «Έμιλυ Μπρόγκαν», σ. 191-193: <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Κείμενα Λογοτεχνίας Γ' Γυμνασίου</i> , Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014.

<p>Να ξεχωρίζουν τις βασικές λειτουργίες σε ένα αφηγηματικό κείμενο (ποιος «βλέπει», ποιος «μιλάει», τι «λέει», πώς το «λέει») και να είναι σε θέση να διακρίνουν τους κύριους τρόπους εστίασης και απόδοσης του λόγου των προσώπων και του περιεχομένου σε κάθε αφήγημα.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • εστίαση (ποιος «βλέπει»: ο αφηγητής ή τα πρόσωπα) και συναφείς τρόποι εστίασης: «μηδενική» εστίαση (=παντογνώστης αφηγητής), «εσωτερική» εστίαση, πολλαπλή εστίαση • φωνή (ποιος «μιλάει»: ο αφηγητής ή τα πρόσωπα) και τρόποι απόδοσης του λόγου: ευθύς λόγος, πλάγιος λόγος, ελεύθερος πλάγιος λόγος (ο λόγος του προσώπου ακούγεται μέσω του αφηγητή) • πώς αφηγείται γεγονότα ή εκφράζει σκέψεις και συναισθήματα (στη δεύτερη περίπτωση ο τύπος λόγου είναι, συχνά, ο εσωτερικός μονόλογος ή ο ελεύθερος πλάγιος λόγος) 	<p>Γιάννης Μπεράτης, <i>Το πλατύ ποτάμι</i>, σ.28-31, Έριχ Μαρία Ρεμάρκ, <i>Ουδέν νεώτερον από το δυτικόν μέτωπον</i>, σ.43-44, Λόρενς Ντάρελ, <i>Πικρολέμονα</i>, σ.121-122, Κώστας Μόντης, <i>Κλειστές Πόρτες</i>, σ. 123-124, Γιώργος Ιωάννου, «Το παλιό σχολείο», σ.170-171, Σταντάλ, <i>Το κόκκινο και το μαύρο</i>, σ.175-177, Ήβη Μελεάγρου, <i>Προτελευταία εποχή</i>, σ. 125-127, Μένης Κουμανταρέας, «Ο γιος του θυρωρού», σ. 155-160, Πόλυ Μηλιώρη, «Παρά τρίχα», σ. 172-174: <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Κείμενα Λογοτεχνίας Γ' Γυμνασίου</i>, Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014.</p>
<p>Να κατανοούν τη μη γραμμικότητα του αφηγηματικού "χρόνου" και τη σημασία των αναχρονιών.</p> <p>Να κατανοούν το γεγονός ότι ο αφηγηματικός «χρόνος» δεν είναι πάντοτε γραμμικός.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • αναγνώριση και παρουσίαση στα κείμενα της διαφοράς ανάμεσα σε «χρόνο της δράσης» - «χρόνο της αφήγησης» • παρουσίαση αφηγηματικών τεχνικών που συνδέονται με τον χρόνο, είτε «της δράσης» (επιτάχυνση, επιβράδυνση, επαναληπτικότητα) είτε «της αφήγησης» (αναδρομική αφήγηση, προοικονομία, «πάγωμα» του χρόνου) • παρουσίαση παραδειγμάτων σε λογοτεχνικά αφηγήματα με εστίαση σε θέματα αφηγηματικού χρόνου 	<p>Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, «Όνειρο στο κύμα», σ. 203-209, Αντουάν ντε Σαιντ Εξυπερύ, <i>Γράμμα σ' έναν όμηρο</i>, σ. 45-46, Ιάκωβος Καμπανέλλης, <i>Μαουτχάουζεν</i>, σ. 35-36, Γιάννης Βλαχογιάννης, <i>Ο Πετεινός</i>, σ. 210-215, Άγγελος Τερζάκης, «Η ξωθιά του ποταμού», σ. 228-229, Μαργαρίτα Λυμπεράκη, <i>Τα ψάθινα καπέλα</i>, σ. 235-237: <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Κείμενα Λογοτεχνίας Γ' Γυμνασίου</i>, Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014.</p>
<p>Να διακρίνουν τη συλλογικότητα στη λογοτεχνία «του εμείς» και την ατομικότητα στη λογοτεχνία «του εγώ».</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ποίηση: διάκριση ανάμεσα στον <i>διδασκτικό</i> ή <i>επικό-ηρωικό</i> χαρακτήρα της ποίησης «του εμείς» και στον <i>λυρικό</i> χαρακτήρα της ποίησης «του εγώ» • αφήγηση: διάκριση αντίστοιχων χαρακτηριστικών στην αφήγηση «του εμείς» και «του εγώ» 	<p>Ποίηση: Ρήγας, <i>Θούριος</i>, σ. 19, Ανδρέας Κάλβος, «Εις Σάμον, σ. 20, Διονύσιος Σολωμός, <i>Ελεύθεροι Πολιορκημένοι</i>, σ. 21, Κική Δημουλά, «Σημείο Αναγνωρίσεως», σ.60-61, Τζένη Μαστοράκη, «Η χαρά της μητρότητας», σ. 61, Πωλ Ελύαρ, «Αθήνα», σ. 72, Νίκος Εγγονόπουλος, <i>Μπολιβάρ</i>, σ. 74-75, Θεόδωρος Πιερίδης, <i>Κυπριακή Συμφωνία</i>, σ. 107-108, Βασίλης Μιχαηλίδης, <i>9^η Ιουλίου 1821</i>, σ. 104-105, Άρθουρ Ρεμπώ, «Το μεθυσμένο καράβι», σ. 149, Κώστας Βάρναλης, «Ύμνος της Νιότης», σ. 153</p>

		Αφήγηση: Ελισάβετ Μουτζάν Μαρτινέγκου, <i>Αυτοβιογραφία</i> , σ. 52, Στρατηγός Μακρυγιάννης, <i>Απομνημονεύματα</i> , σ. 93, Ζήσης Σκάρος, «Ο λύκος δε διαλέγει», σ. 32-34, Ρήνα Κατσελλή, <i>Πρόσφυγας στον τόπο μου</i> , σ. 128-129, Αργύρης Χιόνης, «Το τριακοστό πέναλτι», σ. 165-167, Πάνος Ιωαννίδης, «Ο Αστραπόγιαννος», σ. 168-169: <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Κείμενα Λογοτεχνίας Γ' Γυμνασίου</i> , Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014.
Να εντοπίζουν στα κείμενα κώδικες αμφισημίας, όπως η παρωδία, η σάτιρα, η ειρωνεία, και να διακρίνουν με ποιον τρόπο ανατρέπουν το έκδηλο νόημα του κειμένου.	<ul style="list-style-type: none"> • διάκριση βασικών διαφορών: παρωδία (προϋποθέτει ένα λογοτεχνικό πρότυπο), σάτιρα (είναι συνήθως «επικαιρική» και μπορεί να έχει σαφή κοινωνική αιχμή), ειρωνεία (έχει διττή όψη, καθώς αποκαλύπτει την αντίθεση ανάμεσα στο είναι και το φαίνεσθαι, στα λόγια και τα έργα, στο πρόσωπο και το προσώπειο) • αναγνώριση και παρουσίαση των τρόπων αυτών σε λογοτεχνικά κείμενα όχι κατ' ανάγκη «χιουμοριστικά» • αντιπαραβολή με άλλες εξωλογοτεχνικές μορφές έκφρασης του κωμικού (εικαστικές τέχνες, θέατρο, μουσική, γκράφιτι) 	Αζίζ Νεσίν, <i>Ο καφές και η δημοκρατία</i> , σ. 55, Κυριάκος Πλησής, «Επίμετρο II. Να μνημονεύονται», σ. 112, Τόλης Νικηφόρου, «Ελλάδα 1979», σ. 135, Βάκης Λοϊζίδης, «Μικροαστοί», σ. 136, Γιώργος Χαριτωνίδης, <i>Με την κίνηση των υαλοκαθαριστήρων</i> , σ. 136, Θεοκλής Κουγιάλης, «Περί ποντικών», σ. 139, Γιάννης Κατσούρης, «Η μοτοσυκλέτα του Αντρέα», σ. 161-164, Άμος Οζ, <i>Σούμχι</i> , σ. 238-239, <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Κείμενα Λογοτεχνίας Γ' Γυμνασίου</i> , Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014.
Γενικοί δείκτες και για τις τρεις τάξεις του Γυμνασίου		
Λογοτεχνικός γραμματισμός		
Δείκτες Επιτυχίας Οι μαθητές/τριες:	Δείκτες Επάρκειας	Εφαρμογή σε κείμενα
Να διακρίνουν ένα λογοτεχνικό κείμενο από άλλες μορφές/είδη λόγου και καλλιτεχνικής έκφρασης και να αντιλαμβάνονται ότι η λογοτεχνία είναι μια ιδιαίτερη «γλώσσα» με διαφορετικά επίπεδα σημασίας.	<ul style="list-style-type: none"> • παρουσίαση λογοτεχνικών κειμένων σε αντιπαραβολή με άλλα είδη κειμένων (δημοσιογραφικά κείμενα, ταξιδιωτικοί οδηγοί, κόμικς, λευκώματα, προσωπικό ημερολόγιο κ.ά.) 	Κείμενα σε συνεξέταση, πεζά και ποιητικά, της δημοτικής αλλά και της επώνυμης λογοτεχνικής παραγωγής από τη σειρά των διδακτικών εγχειριδίων <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής</i> , Α', Β', Γ' Γυμνασίου, Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014.

<p>Να αναπτύσσουν το αισθητικό και γλωσσικό τους κριτήριο, καθώς και συνδυαστική κριτική σκέψη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • σύγκριση λογοτεχνικών κειμένων με άλλες μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης (εικαστικές τέχνες, μουσική, θέατρο, κινηματογράφος) • ομοιότητες και διαφορές του «κώδικα» της λογοτεχνίας με άλλους σημειωτικούς κώδικες (εικαστικές τέχνες, μουσική, θέατρο, κινηματογράφος) 	<p>ό.π.</p>
<p>Να μελετούν και να ερμηνεύουν τα λογοτεχνικά κείμενα σε διακειμενική και διαθεματική προοπτική και να αντιλαμβάνονται τη λογοτεχνία στη συνάφειά της με άλλες μορφές έκφρασης ως αισθητικό και πολιτισμικό φαινόμενο.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • παρουσίαση σύζευξης/σύγκλισης των λογοτεχνικών κειμένων, όχι μόνο μεταξύ τους αλλά και με άλλες μορφές τέχνης (π.χ. θέατρο, μουσική, εικαστικές τέχνες, κινηματογράφος) • αξιοποίηση γνώσεων από άλλα διδακτικά αντικείμενα (π.χ. την Ιστορία) για το ξεκλείδωμα των κειμένων 	<p>ό.π.</p>
<p>Να κατανοούν την ιστορικότητα των λογοτεχνικών κειμένων και των ιδεών, οι οποίες αποτυπώνονται σε αυτά.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ένταξη των κειμένων στο ιστορικό και γραμματολογικό τους πλαίσιο 	<p>ό.π.</p>
<p>Να αντιλαμβάνονται τη σχέση λογοτεχνικής μορφής και περιεχομένου.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • εντοπισμός των γλωσσικών και υφολογικών γνωρισμάτων, καθώς και των τεχνικών (αφηγηματικών – ποιητικών) των κειμένων • σχολιασμός της νοηματικής και αισθητικής λειτουργίας των στοιχείων αυτών 	<p>ό.π.</p>
<p>Να αντιλαμβάνονται τη διαλεκτική σχέση της ελληνικής λογοτεχνίας της Κύπρου με την ευρύτερη εθνική λογοτεχνία, την ευρωπαϊκή και την παγκόσμια.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • συνανάγνωση κειμένων ελλήνων λογοτεχνών με κείμενα ευρωπαίων και άλλων συγγραφέων • παραλληλισμός των γνωρισμάτων της κοινωνίας της Κύπρου, όπως αποτυπώνονται στα λογοτεχνικά κείμενα, με εκείνα άλλων σύγχρονων κοινωνιών • ερμηνεία τους με βάση τα ιδιαίτερα γεωφυσικά, ανθρωπολογικά, ιστορικά δεδομένα του νησιού 	<p>ό.π.</p>

<p>Να επιλέγουν με αισθητικά κριτήρια λογοτεχνικά βιβλία και να πραγματοποιούν βιβλιοπαρουσιάσεις στο πλαίσιο της λέσχης ανάγνωσης στην τάξη, αξιοποιώντας τη σχολική, δημοτική ή άλλη βιβλιοθήκη.</p> <p>Να λαμβάνουν μέρος σε λογοτεχνικά ιστολόγια και άλλες δημιουργικές δραστηριότητες για την ανάπτυξη φιλιαναγνωσίας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • αισθητικά κριτήρια επιλογής λογοτεχνικών κειμένων • τρόποι βιβλιοπαρουσίασης • διαδικασίες εντοπισμού βιβλίων σε βιβλιοθήκες • λογοτεχνικά ιστολόγια • φιλιαναγνωσία 	<p>ό.π.</p>
<p>Να ασκηθούν στη <i>δημιουργική γραφή</i> αξιολογώντας το αισθητικό αποτέλεσμα με συγκεκριμένα κριτήρια: αντιστοιχία με τις συμβάσεις των λογοτεχνικών ειδών και βαθμός πρωτοτυπίας (σύνθεση στίχων, συγγραφή μύθων και διηγημάτων, μεταγραφή μιας ιστορίας σε ποίημα και αντίστροφα).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • γνωρίσματα και συμβάσεις των λογοτεχνικών γενών ή και ειδών (δημοτικό τραγούδι, έμμετρη και μοντέρνα ποίηση, μύθος, παραμύθι, διήγημα) • προετοιμασία για συμμετοχή σε μαθητικούς λογοτεχνικούς διαγωνισμούς 	<ul style="list-style-type: none"> • Επιλογή δραστηριοτήτων από τα εγχειρίδια <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής, Βιβλίο για τον εκπαιδευτικό</i>, Α', Β', Γ' Γυμνασίου, Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2014. • Επιλογή δραστηριοτήτων από το εγχειρίδιο <i>Δημιουργική γραφή, Οδηγός πλεύσεως</i>, Υ.Π.Π., Π.Ι., Υ.Α.Π., 2011.

Το αξιακό περιεχόμενο του Αναλυτικού Προγράμματος Λογοτεχνίας

Δείκτες Επιτυχίας Οι μαθητές/-τριες:	Δείκτες Επάρκειας	Εφαρμογή σε κείμενα που προτείνονται ενδεικτικά
<p>Να ευαισθητοποιηθούν απέναντι στην πολιτισμική τους κληρονομιά και στα στοιχεία που συνθέτουν την εθνική τους ταυτότητα.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • οι πολιτισμικές ιδιαιτερότητες του κόσμου της Κύπρου • αναγνώριση ομοιοτήτων και διαφορών των παραδόσεων του ελληνικού κόσμου με τις παραδόσεις άλλων λαών <p>Βλ. αναλυτικότερα τους διδακτικούς στόχους στις Θ.Ε. «Λαϊκή παράδοση και λογοτεχνία» (Α' Γυμν.) και «Ο τόπος μου και οι άνθρωποι» (Γ' Γυμν.) του Α.Π. Λογοτεχνίας Γυμνασίου</p>	<p>Κείμενα σε συνεξέταση, πεζά και ποιητικά, της δημοτικής αλλά και της επώνυμης λογοτεχνικής παραγωγής, από τις αντίστοιχες Θ.Ε.: «Λαϊκή παράδοση και λογοτεχνία», Α' Γυμνασίου, «Ανθρώπινες σχέσεις – Ανθρώπινοι χαρακτήρες», Β' Γυμνασίου και «Ο τόπος μου και οι άνθρωποι», Γ' Γυμνασίου της σειράς <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής</i>.</p>

<p>Να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα οικολογίας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • η σχέση του ανθρώπου με τη φύση και τα ζώα ως συστήματος που η διατάραξη του απειλεί τον ίδιο τον άνθρωπο • σύγχρονα οικολογικά προβλήματα και οι επιπτώσεις τους στην ποιότητα ζωής <p>Βλ. αναλυτικότερα τους διδακτικούς στόχους στη Θ.Ε. «Λογοτεχνία και οικολογία» (Β' Γυμν.)</p>	<p>Κείμενα σε συνεξέταση, πεζά και ποιητικά, παλαιότερα και σύγχρονα, ελληνικά και ξένα, από την Θ.Ε. «Λογοτεχνία και Οικολογία», Β' Γυμνασίου της σειράς <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής</i>.</p>
<p>Να γνωρίσουν μέσα από τη λογοτεχνία τον κόσμο των μικρών και τον κόσμο των μεγάλων και να τους αντιπαραβάλουν: σχέσεις / αντιθέσεις της παιδικής και της ενήλικης ματιάς.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Παρουσίαση ομοιοτήτων και διαφορών ανάμεσα στην παιδική και την ενήλικη αντίληψη του κόσμου • Αντιπαραβολή της σχολικής ζωής σήμερα με παλαιότερες μορφές σχολικής ζωής • Παρουσίαση διλημάτων ή προβληματισμών που ανακύπτουν κατά την εφηβεία και αποτελούν μέρος της διαδικασίας για τη συγκρότηση ταυτότητας, στον δρόμο προς την ενηλικίωση <p>Βλ. αναλυτικότερα τους διδακτικούς στόχους στις Θ.Ε. «Παιδικά - σχολικά χρόνια» (Α' Γυμν.) και «Λογοτεχνία και Εφηβεία» (Γ' Γυμν.)</p>	<p>Κείμενα σε συνεξέταση, πεζά και ποιητικά, παλαιότερα και σύγχρονα, ελληνικά και ξένα, από τις Θ.Ε. «Παιδικά – Σχολικά χρόνια», Α' Γυμνασίου και «Λογοτεχνία και Εφηβεία», Γ' Γυμνασίου της σειράς <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής</i>.</p>
<p>Να αντιληφθούν το ταξίδι ως λογοτεχνικό «τόπο» αυτογνωσίας και πολιτισμικής πραγματογνωσίας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • παρουσίαση των πολλαπλών νοημάτων του ταξιδιού και, ιδίως, της συμβολικής του διάστασης στη λογοτεχνία <p>Βλ. αναλυτικότερα τους διδακτικούς στόχους στη Θ.Ε. «Το ταξίδι στη λογοτεχνία» (Β' Γυμν.)</p>	<p>Κείμενα σε συνεξέταση, πεζά και ποιητικά, παλαιότερα και σύγχρονα, ελληνικά και ξένα, από τη Θ.Ε. «Το Ταξίδι στη Λογοτεχνία», Β' Γυμνασίου της σειράς <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής</i>.</p>

<p>Να μελετήσουν μέσα από λογοτεχνικά κείμενα τις ανθρώπινες σχέσεις και τους ανθρώπινους χαρακτήρες σε διαφορετικές εποχές και κοινωνικά περιβάλλοντα.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • χαρακτήρες και ανθρώπινες σχέσεις σε λογοτεχνικά κείμενα με διαφορετική δυναμική των ανθρώπινων σχέσεων • θετικές και αρνητικές στάσεις που διέπουν τις ανθρώπινες σχέσεις: αλληλεγγύη, σεβασμός, βία, διακρίσεις, αλλοτρίωση, μοναξιά, περιθωριοποίηση • τα κοινωνικά προβλήματα της σύγχρονης ζωής και τρόποι με τους οποίους αυτά συμβάλλουν στην εμπέδωση συνθηκών αλληλεγγύης και ισότητας μεταξύ όλων των ανθρώπων <p>Βλ. αναλυτικότερα τους διδακτικούς στόχους στη Θ.Ε. «Ανθρώπινες σχέσεις – Ανθρώπινοι χαρακτήρες» (Β' Γυμν.)</p>	<p>Κείμενα σε συνεξέταση, πεζά και ποιητικά, παλαιότερα και σύγχρονα, ελληνικά και ξένα, από τη Θ.Ε. «Ανθρώπινες σχέσεις – Ανθρώπινοι χαρακτήρες», Β' Γυμνασίου της σειράς <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής</i>.</p>
<p>Να αναπτύξουν συνείδηση ενεργού δημοκρατικού πολίτη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • θεμελιώδεις αξίες και δικαιώματα του ανθρώπου (ελευθερία, ειρήνη, ισότητα, δικαιοσύνη), μέσα από λογοτεχνικά κείμενα, με απώτερο στόχο τη διαμόρφωση κοινωνικά υπεύθυνης στάσης και αγωνιστικής συμπεριφοράς <p>Βλ. αναλυτικότερα τους διδακτικούς στόχους στις Θ.Ε. «Οικουμενικές αξίες και λογοτεχνία» (Γ' Γυμν.), «Ο τόπος μου και οι άνθρωποι» (Γ' Γυμν.) αλλά και «Ανθρώπινες σχέσεις – ανθρώπινοι χαρακτήρες» (Β' Γυμν.)</p>	<p>Κείμενα σε συνεξέταση, πεζά και ποιητικά, παλαιότερα και σύγχρονα, ελληνικά και ξένα, από τις Θ.Ε. «Ανθρώπινες σχέσεις – Ανθρώπινοι χαρακτήρες», Β' Γυμνασίου, «Οικουμενικές αξίες και λογοτεχνία», Γ' Γυμνασίου, «Ο τόπος μου και οι άνθρωποι», Γ' Γυμνασίου της σειράς <i>Ο λόγος ανάγκη της ψυχής</i>.</p>